

میمون این جا میمون آن جا، میمون همه جا!

بخش چهارم

بازی‌ها، فعالیت‌ها و پژوهش‌های خلاقیت محور

مرتضی مجدفر

بر مبنای تمثیل‌ها و افسانه‌های کلیله و دمنه

برای توسعه‌ی سواد خواندن در میان دانش‌آموزان دبستانی

اشاره

تاکنون در سه بخش پیشین این سلسله مطالب، داستان‌هایی از کلیله و دمنه بر مبنای مخزن واژگان کتاب‌های بخوانیم و بنویسیم پایه‌های چهارم و پنجم دبستان ارائه شده و تمرین‌هایی برای توسعه‌ی سواد خواندن در میان دانش‌آموزان دبستانی بر مبنای این متون طراحی شده است. همچنین، شاهد بازی‌ها، فعالیت‌ها و پژوهش‌هایی هستیم که خلاقانه‌اند و می‌توانند در کلاس‌های درسی استفاده شوند. در این بخش، دو داستان با محوریت میمون و تمرین‌های متنوع مرتبط با این جانور آمده است.

میمون کنجاو

روزی میمونی، از بالای درختی که روی آن آویزان بود، مشغول تماشای نجاری شد که داشت شاخه‌ای کلفت از یک درخت را می‌برید. میمون از کار نجار خیلی خوشش آمد و شیفته‌ی آن شد. نجار، شاخه را می‌برد و از هر یک متر، داخل آن گوهی فلزی می‌گذاشت. میمون آن قدر محو تماشای این کار نجار شده بود که یادش رفته بود چند دقیقه‌ای است با دهانی کاملاً باز در حال تماشا کردن است. لحظه‌ای بعد، نجار برای انجام کاری، از آن جایی که کار می‌کرد، دور شد. میمون کنجاو که رفتن نجار را دید، نتوانست بی‌سروصدا بماند. از درخت پایین پرید و به سرعت سر وقت قطعه چوب نجار رفت. میمون سعی کرد درست مانند نجار، قطعه چوب را برید و از هر یک متر، داخلش گوهی فلزی بگذارد. ولی مثل این که یکی از گوه‌ها درست سر جایش قرار نگرفته بود؛ چرا که دم میمون، لای این تکه از شکاف چوب افتاد. میمون که نمی‌دانست دمش در شکاف افتاده است، بی‌هوا به طرف جلو حرکت کرد. این موقع بود که کاملاً گرفتار شد و دم درازش داخل شکاف گیر کرد. اصلاً نتوانست تکان بخورد. درد تمام بدنش را گرفته بود.

جانور کنجاو داشت از شدت درد به خود می‌پیچید که نجار سر رسید. وقتی روی چوب درخت میمونی را در حال ورجه‌ورجه کردن دید، عصبانی شد و سیلی محکمی به گوش حیوان بخت برگشته نواخت. نجار سیلی را چنان محکم زد که دستش درد گرفت، ولی این درد در مقابل درد دم میمون هیچ بود. نجار با هر مصیبتی بود، دم میمون را از لای چوب و گوه‌ها بیرون

آورد. میمون در حالی که از آن جا دور می‌شد، با خود عهد کرد به کارهایی که به او مربوط نیست، سرک نکشد.

سه پرسش

- چرا میمون به فکر افتاد روی قطعه چوبی که نجار کار می‌کرد، بنشیند؟
(الف) برای کمک کردن به نجار.
(ب) از روی علاقه و کنجاوی.
(پ) برای عصبانی کردن نجار.
- وقتی میمون داشت ادای نجار را درمی‌آورد و مثل او کار می‌کرد، چه بلایی بر سرش آمد؟
(الف) با تبر، دستش را برید.
(ب) گوهی فلزی به پایش گیر کرد.
(پ) دمش در شکاف چوب گیر کرد.
- نجار، دخالت بی‌جای میمون را چگونه جواب داد؟
(الف) او را به درخت بست.
(ب) سیلی محکمی به گوشش نواخت.
(پ) گوش‌های او را با گوه سوراخ کرد.

؟ فکر کنید، پاسخ دهید

- در مورد میمون، ضرب‌المثل‌های فراوانی در فرهنگ عامه‌ی ما

وجود دارد. یکی از آن‌ها، از همین داستانی که خواندید، ریشه گرفته است: «کار بوزینه نیست نجاری». این ضرب‌المثل موقعی به کار می‌رود که کسی در کاری دخالت کند که توان و تخصصش را ندارد و برای آگاه کردنش، با کنایه، این ضرب‌المثل را به کار می‌برند. ضرب‌المثل دیگری در مورد میمون داریم که می‌گوید: «میمون هرچی زشت‌تره، اداش بیشتره!»

فکر می‌کنید داستان این ضرب‌المثل چیست و در چه مواقعی کاربرد دارد؟

۲. ترکمن‌ها و ترک‌های آذری، ضرب‌المثلی دارند که می‌گویند: «قوری سۆزه، میمون اویناماز!»

اگر خودتان با یکی از این دو زبان آشنایی ندارید، با پرس‌وجو از دوستانی که به این زبان‌ها تکلم می‌کنند، معنای این ضرب‌المثل را به فارسی بنویسید و بگویید آن‌را در چه مواقعی به کار می‌برند؟ آیا ضرب‌المثل مشابهی در زبان فارسی برای این ضرب‌المثل ترکمنی یا ترکی داریم؟

۳. یک ضرب‌المثل قدیمی می‌گوید: «میمون پیر، دستش را داخل نارگیل نمی‌کند.» اصل این ضرب‌المثل هندی است، چون اساساً نارگیل میوه‌ای است که در هند یا جنگل‌های گرمسیری مناطق استوایی به عمل می‌آید.

با بررسی و پرس‌وجو، داستان مرتبط با این ضرب‌المثل را پیدا کنید

راهنمایی: اگر با بررسی‌های ساده و گشت‌وگذار در کتاب‌خانه‌ها و نیز جست‌وجو در اینترنت، پاسخ این پرسش را به دست نیابید، می‌توانید به کتاب «دومین مکتوب»، نوشته‌ی **پائولو کوئیلو** مراجعه کنید و داستان «میمون، نارگیل و موز» را در آن‌جا بخوانید.

۴. در ادبیات فارسی، از واژه‌ی «میمون» هم معنی «مبارک»

استفاده می‌کنند. مثلاً ممکن است شما در اطلاعاتی‌ای بخوانید: «این عید خجسته، بر شما میمون باد!».

در مورد ریشه‌ی کلمه‌ی میمون و هم معنی بودنش با مبارک تحقیق کنید.

راهنمایی: می‌توانید به فرهنگ سخن، فرهنگ معین، فرهنگ عمید، فرهنگ دهخدا و سایر فرهنگ‌های لغت مشابه مراجعه کنید.

۵. گیاه معروفی داریم که نام علمی آن **آنتی رتیوم ماجوس**^۲ و نام انگلیسی‌اش **استپ دارگون**^۳ است. در کشور ما، این گیاه با نام «گل میمون» معروف است. فکر می‌کنید دلیل نام‌گذاری این گل به میمون چیست؟

• یک بازی رایانه‌ای

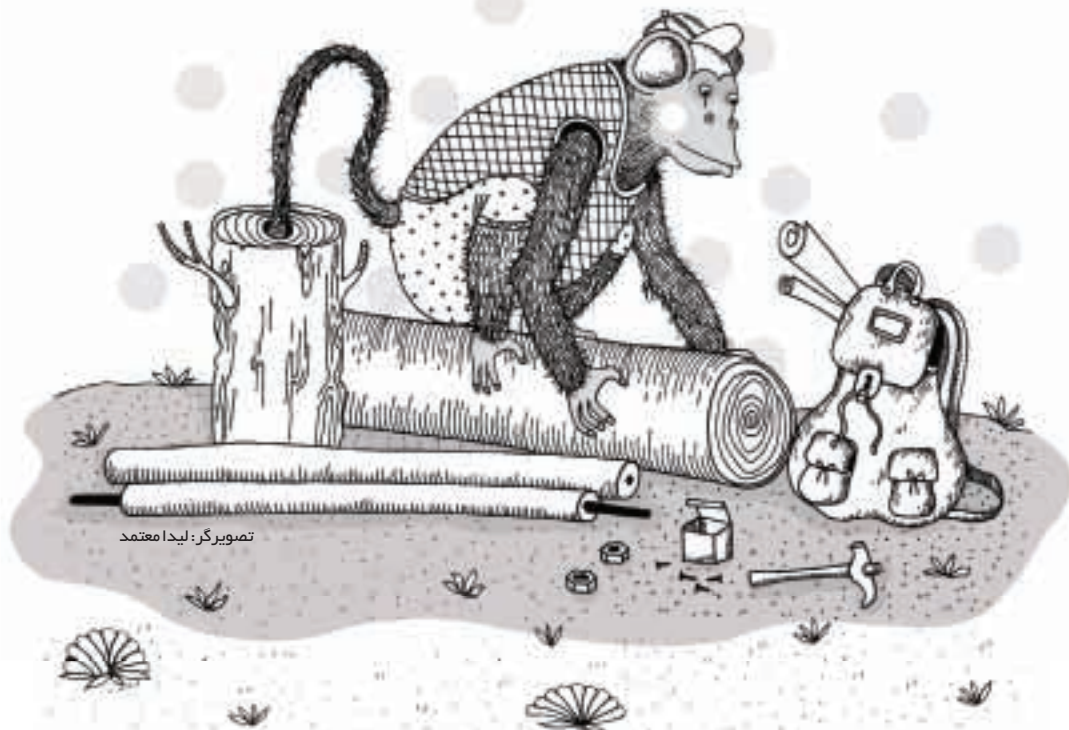
بازی رایانه‌ای میمون‌های فضایی^۴، یک فیلم - بازی جذاب است که در سال ۲۰۰۸ به کارگردانی **کریک دی میکو** ساخته شده است. این فیلم - بازی، زیرنویس فارسی هم دارد و می‌توانید آن‌را به دو حالت مشاهده کنید: فیلم معمولی (مشاهده از ابتدا تا انتها)، فیلم - بازی تعاملی.

این فیلم - بازی از فروشگاه‌های نرم‌افزارهای رایانه‌ای قابل خرید است.

• دو کتاب میمونی!

✓ «میمون شاه»، کتابی است که **شاگاهیراتا**، نویسنده‌ی هندی نوشته و **سعید بهروزی** آن را به فارسی ترجمه کرده است. کتاب ۱۶ صفحه دارد و ناشر آن «افق» است. تاکنون چاپ‌های مکرر این کتاب منتشر شده و بسیار مورد علاقه‌ی کودکان است.

✓ «داستان‌هایی از کلیله‌ودمنه» را هم نویسنده‌ی هندی به نام

تصویرگر: لیدا معتمد

شیو کومار نوشته و مترجم آن **ناهید رشید** است. کتاب به وسیله‌ی نشر آسیم در تهران منتشر شده است و ۲۸۳ صفحه دارد. قسمت عمده‌ی داستان‌های این کتاب در مورد میمون‌هاست: «میمونی روی درخت سیب سرخ کنار رودخانه‌ی زندگی می‌کرد. درخت سیب سرخ همه‌ی سال میوه‌ی کافی داشت. میمون هیچ‌چیز را به اندازه‌ی سیب سرخ دوست نداشت. یک روز...»

برای خیردار شدن از بقیه‌ی داستان و نیز سایر داستان‌های این کتاب و کتاب اولی، آن‌ها را پیدا کنید و بخوانید.

می‌شوند و می‌فهمند؟ ولشان کن و آن‌ها را به حال خودشان بگذار.»

پرنده هم مثل میمون‌ها که حرف‌های او را نشنیده گرفته بودند، حرف‌های آدمیزاد را نشنیده گرفت و به طرف میمون‌ها به پرواز درآمد. او می‌خواست بگوید کرم شب‌تاب، منبع آتش نیست، فقط یک جانور است. ولی وقتی به جمع میمون‌ها رسید، دو سه تایی از آن‌ها که سرما، حساسی امانشان را بریده بود و از نصیحت‌هایش عصبانی شده بودند، به هوا پریدند، او را گرفتند و کشتند.

سه پرسش

۱. آن چه که میمون‌ها فکر می‌کردند منبع آتش است و آن را روی هیزم‌ها گرفتند و شروع به دمیدن آن کردند، در اصل چه بود؟
(الف) سنگ نورانی
(ب) کرم شب‌تاب
(پ) هیزم نیم‌سوخته
۲. چرا میمون‌ها نمی‌خواستند به پیشنهاد عاقلانه‌ی پرنده گوش دهند؟
(الف) فکر می‌کردند پرنده می‌خواهد آن‌ها را فریب دهد.
(ب) آن‌ها از زبان پرنده سر در نمی‌آوردند.
(پ) بی‌عقل و کم‌خرد بودند.

۳. بر سر پرنده‌ای که می‌خواست به میمون‌ها خوبی کند، چه آمد؟
(الف) میمون‌ها او را به سزای اعمالش رساندند.
(ب) میمون‌ها او را گرفتند و کشتند.
(پ) پرنده خودش را به آتش انداخت و مرد.

؟ فکر کنید، پاسخ دهید

۱. روزی روزگاری در روستایی در هند، مردی به روستایی‌ها اعلام کرد که به ازای هر میمون ۲۰ دلار به آن‌ها پول خواهد داد. روستایی‌ها هم که دیدند اطرافشان پر است از میمون، به جنگل رفتند و شروع به گرفتن میمون‌ها کردند. مرد هم هزاران میمون به قیمت ۲۰ دلار از آن‌ها خرید. ولی با کم شدن تعداد میمون‌ها، روستایی‌ها دست از تلاش کشیدند. به همین خاطر، مرد این بار پیشنهاد داد برای هر میمون به آن‌ها ۴۰ دلار خواهد پرداخت. با این شرایط، روستایی‌ها فعالیتشان را از سر گرفتند. پس از مدتی، موجودی باز هم کمتر و کمتر شد تا بالاخره روستاییان دست از کار کشیدند و برای کشاورزی سراغ کشتزارهای خود رفتند.

این بار پیشنهاد به ۴۵ دلار رسید و... در نتیجه تعداد میمون‌ها آن قدر کم شد که به سختی می‌شد میمونی برای گرفتن پیدا کرد.

• یک سؤال هوش با حضور میمون عزیز!

یک درخت بسیار بسیار بلند نارگیل بود و چهار حیوان که با هم دوست بودند. یک روز میمون، شیر، زرافه و سنجاب تصمیم گرفتند مسابقه بدهند تا ببینند کدام یک برای برداشتن یک موز از درخت، از همه سریع‌تر حرکت می‌کند. فکر می‌کنید کدام یک برنده می‌شود؟

نکته: جواب سؤال، بازگو کننده‌ی شخصیت پاسخگوست.

میمون‌ها و پرنده‌ی بی‌عقل

در جنگلی سرسبز، یک گله میمون زندگی می‌کردند. روزی از روزها باران بارید، باد وزید و هوا ناگهان سرد شد. میمون‌ها بسیار سردشان شد و برای گرم شدن، قطعه چوب‌هایی را از این‌ور و آن‌ور جنگل جمع و اجاقی برای آتش برپا کردند. ولی مسئله این‌جا بود که آن‌ها آتش نداشتند. در همین هنگام، یک کرم شب‌تاب به حرکت درآمد و در چند قدمی میمون‌ها، روی قطعه سنگی نشست. میمون‌ها که فکر می‌کردند، می‌توانند از کرم شب‌تاب به عنوان منبع آتش استفاده کنند، خیلی خوش حال شدند. سریع کرم شب‌تاب را برداشتند و در حالی که آن را فوت می‌کردند، جانور را روی هیزم‌ها گرفتند. میمون‌ها فکر می‌کردند همین الان آتش آن‌ها به پا می‌شود و آن‌ها به زودی گرم خواهند شد.

در همین موقع، پرنده‌ای که داشت از روی درخت کار بیهوده‌ی میمون‌ها را تماشا می‌کرد، به آن‌ها گفت: «میمون‌های عزیز سرما زده! بیهوده تلاش نکنید. آن چه شما روی هیزم‌ها گرفته‌اید و در حال فوت کردن آن هستید، کرم شب‌تاب است. لطفاً خودتان را خسته نکنید.»

میمون‌ها که حوصله‌ی شنیدن نصیحت را نداشتند، به کار خود ادامه دادند. پرنده هم که متوجه شد حرف‌هایش اصلاً شنونده‌ای ندارد، تصمیم گرفت از بالای درخت پایین بیاید، به طرف میمون‌ها برود و از نزدیک حقیقت ماجرا را به آن‌ها نشان دهد.

در همین زمان، آدمیزادی که از آن‌جا رد می‌شد، از قصد پرنده خبردار شد. به پرنده گفت: «ببین! مگر نشنیده‌ای که می‌گویند میمون‌ها خیلی سرخوش‌اند؟ آن‌ها چیزی نمی‌فهمند. بی‌خود خودت را خسته نکن. وقتی آن‌ها نمی‌فهمند، فکر می‌کنی با توضیحات تو قانع

به سختی، تنها به ۱۲۰ گرم می‌رسد...»
این‌ها اطلاعاتی است که از یک پایگاه خبری درباره‌ی بوزینه کوتوله برداشته ایم. در اینترنت، در یکی از موتورهای جست‌وجو، مثلاً گوگل در قسمت سرچ یا جست‌وجو، به فارسی بنویسید: «بوزینه کوتوله» یا «کوچک‌ترین میمون دنیا» و یا... حال اطلاعاتی را که در مورد یکی از کوچک‌ترین پستان‌دارهای دنیا به دست آورده‌اید، در گزارشی به کلاس بیاورید و برای دوستانتان بخوانید.

● یک بازی رایانه‌ای

در بازی رایانه‌ای «میمون بازیگوش»، شخصیت بازی یک میمون است و بازی براساس توضیحاتی که اول بازی داده می‌شود و دستوراتی که به میمون می‌دهید، پیش می‌رود. بازی از گرافیک خوبی برخوردار است و در هر رایانه‌ای قابل اجراست. این بازی را می‌توانید از فروشگاه‌های معتبر نرم‌افزارها و بازی‌های رایانه‌ای تهیه کنید. اگر به اینترنت پرسرعت هم دسترسی داشته باشید، می‌توانید بازی را از نشانی www.kamyabonline.com بارگذاری (دانلود) کنید.

این بار مرد تاجر ادعا کرد که به ازای خرید هر میمون، ۶۰ دلار خواهد داد، ولی چون برای کاری باید به شهر می‌رفت، کارها را به شاگردش محول کرد تا از طرف او میمون‌ها را بخرد.

در غیاب تاجر، شاگرد به روستایی‌ها گفت: «این همه میمون در قفس وجود دارد! من آن‌ها را به ۵۰ دلار به شما خواهیم فروخت تا شما پس از بازگشت تاجر، آن‌ها را به ۶۰ دلار به او بفروشید.»

روستایی‌ها که وسوسه شده بودند، پول‌هایشان را روی هم گذاشتند و تمام میمون‌ها را خریدند. البته از آن به بعد، دیگر کسی نه مرد تاجر را دید و نه شاگردش را و تنها روستایی‌ها ماندند و یک دنیا میمون.

داستان را خواندید. حال به پرسش‌های زیر پاسخ و فعالیت‌های ارائه شده را انجام دهید:

● این داستان، شما را یاد کدام آیه‌ی قرآن و یا حدیث معروف از پیامبر اکرم (ص) یا معصومان می‌اندازد؟

● آیا ضرب‌المثلی سراغ دارید که این قصه را در جمله‌ای کوتاه بیان کند؟

● با مروری در صفحات حوادث روزنامه‌ها، کلاهبرداری‌هایی مشابه با داستانی را که خواندید، پیدا کنید و در کلاس برای هم کلاسی‌های خود بخوانید.

● فکر می‌کنید چه عاملی سبب شد روستایی‌ها، این چنین ساده و سهل، گول تاجر را بخورند؟

● عده‌ای می‌گویند این که در داستان‌ها و تمثیل‌ها، روستایی‌ها را افرادی ساده و بی‌تدبیر می‌نامند، به این خاطر است که قلم در دست شهری‌هاست. حال شما دست به قلم شوید و همین ماجرا را طوری بنویسید که قهرمانان آن شهری هستند و داستان در شهر می‌گذرد.

۲. چند سال قبل، دانشمندان روسی قصد داشتند ۴۰ میمون را به مدت دو سال به فضا بفرستند. دلیل آن‌ها این بود که چون به گفته‌ی دانشمندان زیست‌شناس، ساختار بدن میمون‌ها مانند ساختار انسان در برابر تشعشعات (امواج و پرتوها) حساس است، از این طریق می‌توان به

اثرات حضور در فضا در بدن انسان پی برد. ولی سازمان حمایت از حیوانات روسیه، از این کار ایراد گرفت و به همین دلیل، اختلافاتی پدید آمد که باعث توقف کار شد.

تا چه اندازه با طرح استفاده از حیوانات در تحقیقات علمی موافقید؟ آیا موش‌ها، میمون‌ها و سایر موجودات زنده باید آسیب ببینند تا ما پیشرفت کنیم؟ در این باره بحث کنید و نظر خودتان را حداقل در ۲۵۰ کلمه بنویسید.

۳. «بوزینه کوتوله»، کوچک‌ترین میمون دنیاست. این میمون‌ها در بزرگ‌سالی، تنها ۱۴ تا ۱۶ سانتی‌متر طول دارند و وزنشان

کلمه‌ها و ترکیباتی که برای نخستین بار در این داستان با آن‌ها آشنا شدی

معانی آن	کلمه (و یا ترکیب)

در مورد معنای هر کلمه، لااقل یکی از فعالیت‌های زیر را انجام بده:

- با دوستان خود گفت‌وگو کن.
- با پدر و مادرت بحث کن.
- درستی آن را با آموزگار کنترل کن.
- با مراجعه به لغت‌نامه، فرهنگ‌نامه و یا دایرةالمعارف، اطلاعات بیشتری به دست آور.

شخصیت‌های اصلی و فرعی داستان

حوادث و رویدادها

مکان

زمان

نقش‌های داستان

● یک کتاب: میمون در خدمت گرگ!

شورش خرگوش‌ها، کتابی است که آرپل

دورفمان، نویسنده، نمایش‌نامه‌نویس و شاعر آمریکایی لاتین آن‌را نوشته و به غیر از فارسی، به سی زبان دیگر نیز ترجمه شده است. در این کتاب، میمون، نقش محوری دارد، ولی جزو شخصیت‌های اصلی است. گرگ شاه، دشمن خرگوش‌های دم‌پنبه‌ای است. برای همین اسم خرگوش‌ها را از همهی کتاب‌ها خط می‌زند و از میمون عکاس می‌خواهد تندتند از او عکس بگیرد تا عکس‌های گرگ شاه و فقط او، سراسر جنگل و در و دیوار خانه‌ها را بپوشاند و...

این کتاب را نشر افق در ۴۸ صفحه با ترجمه‌ی امیلی امرایی به چاپ رساند و در چهارمین دوره‌ی جشنواره‌ی کتاب‌های برتر، به عنوان کتاب برگزیده اعلام شد.

● یک بازی رایانه‌ای درباره‌ی درس

ریاضیات با حضور میمون!

پایگاه اطلاعاتی آموزش مجازی پویا به نشانی www.LRN.ir، بازی‌های آموزشی متنوعی دارد که برخی از آن‌ها در اختیار همه‌ی مراجعه‌کنندگان و برخی دیگر، در اختیار اعضای است که در سایت ثبت‌نام می‌کنند. تعدادی از بازی‌های جذاب این سایت در مورد درس ریاضی است که دانش‌آموزان کلاس‌های دوم دبستان به بعد می‌توانند از آن‌ها استفاده کنند. نام یکی از این بازی‌ها، «موزهای پنهان» است. با انجام این بازی می‌توانیم اندازه‌ی زاویه‌ها را بیاموزیم. در این بازی، میمون بازگوشی وجود دارد که حرکت می‌کند تا روی زاویه‌ی مورد نظر قرار گیرد. سپس روی میمون جست‌وجو کلیک می‌کنیم تا اندازه‌ی زاویه را نشان دهد. برای تکرار بازی، روی میمون بعدی کلیک می‌کنیم تا بتوانیم دوباره بازی کنیم. اگر درست عمل کنیم، ده موز نصیب ما می‌شود و بابت هر اشتباه، یک موز کم می‌شود. برای عضویت در این پایگاه، باید یک رایانامه‌ی الکترونیکی به نشانی info@LRN.ir ارسال کرد.

زیرنویس

1. گوه یا سنبه، قطعه چوبی به صورت قلم نوک تیز است که به تدریج کلفت‌تر می‌شود و آن را در موقع قطع چوب، در شکاف فرو می‌برند.
2. Antirrhithum majus
3. snapdragon
4. space chimps